

торговельних відносин Великої Британії та ЄС, які відрізняються ступенем доступу до ринку ЄС:

1) Вступ до європейської економічної зони (ЄЕЗ) разом з ЄС, Норвегією, Ісландією та Ліхтенштейном (в угоді є виключення щодо рибної галузі і сільського господарства);

2) Швейцарський варіант – участь в Європейській асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) або інший сценарій вільної торгівлі з ЄС, але без вступу до ЄЕЗ. Так, у відносинах Швейцарії з ЄС є виключення у сфері фінансових послуг;

3) Торгівля за правилами СОТ (відсутність угоди про вільну торгівлю з ЄС)

Очевидно, що найкращим сценарієм для Великої Британії буде модель Норвегії чи Швейцарії, коли країни виторговують собі вигідні позиції в торговельних угодах та приймають участь у визначених сферах спільної політики, сплачуючи при цьому внесок до бюджету ЄС [2].

Список використаної літератури:

1. Волинські новини. Перше інформаційне агентство. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.volynnews.com/news/policy/7-naslidkiv-vykhodu-velykobrytaniyi-z-yes/>
2. Європейська правда. [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/06/26/7051283/>
3. Європейський Союз. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Європейський_Союз
4. Лапшин С.А. Політологія. Методичні рекомендації для студентів денної та заочної форм навчання неісторичних спеціальностей. – Вінниця: ВДПУ, 2011. – 32с.

Пилипова І., Ємець Н.

ПОРІВНЯННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ МОНАРХА І ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

У статті було проаналізовано повноваження й роль монарха та прем'єр-міністра Великої Британії. Звертається особлива увага на їх політичні функції та проводиться порівняння між їхньою роботою.

Ключові слова: монархія, Королева, Велика Британія, прем'єр-міністр, Королева-в-Парламенті

Історія державно-організованого суспільства свідчить, що монархія як історичний тип форми державного правління є одним із найдавніших. Він сформувався ще за часів появи держави в суспільствах ранніх землеробських культур, де організація влади, здійснювана на жорстко централізованій основі, була найефективнішою, зрозумілою, відповідала найсуворішій регламентації сільськогосподарського виробництва, духовному світові хліборобів-общинників. Незважаючи на те, що монархія – є однією з найдавніших форм правління, актуальність теми полягає у тому, що вона залишається цікавою для вивчення і дослідження і на сьогоднішній день. Багато зарубіжних і вітчизняних науковців вивчали феномен монархії, як форму державного правління, проте це явище залишається недостатньо розкритим, зокрема тема порівняння повноваження прем'єр-міністра та монарха у Великій Британії.

Дана проблема знайшла відображення у працях: Лапшина С.А., Симонишвили Л.Р., Хоми Н.М. та ін.

Монархія (від грец. *monarchia* - єдиновладдя, єдинодержавність) - це форма правління, при якій найвища державна влада повністю (необмежена, абсолютна монархія) або частково (обмежена, конституційна монархія) належить одній особі - спадкоємному монархові [3, с. 12].

Сполучене Королівство Великобританії та Північної Ірландії є парламентською монархією, якою править королева.

Парламентська монархія - це форма правління, при якій влада монарха є обмеженою в усіх сферах державного життя і діяльності, і обмеження це має не тільки юридичний, але й фактичний характер. Уряд формується партією, що отримала більшість при виборах в парламент, а лідер партії стає головою уряду.

Парламентська монархія має наступні ознаки: обмеження влади монарха у всіх сферах; формування уряду партією, що перемогла на виборах; існує в розвинутих капіталістичних країнах; монарх представляє собою символ держави, її обличчя, він «царствує, але не править» [2, с. 71].

Не зважаючи на те, що у всіх монархічних державах монарх володіє виконавчою владою і входить до складу парламенту, він не виконує жодних реальних політичних функцій, тому його правління є суто номінальним, а саме монарх є символом єдності нації й пресвітеріанської церкви у Великій Британії.

Наразі Великою Британією керує «наймогутніший монарх світу», який одночасно є Головою Співдружності націй, Верховним головнокомандувачем Збройних Сил, Лордом Острова Мен, Верховним управителем Церкви Англії, Захисницею віри – Єлизавета II з роду Віндзорів.

Своєрідністю відзначається парламентарно-монархічна форма правління, прийнята в ряді країн - колишніх колоніальних володіннях Великобританії. Ці країни за традицією іноді називають домініонами. Серед них насамперед слід назвати Австралію, Канаду і Нову Зеландію. В останні десятиліття внаслідок проведених конституційних реформ кількість домініонів серед країн, що розвиваються, помітно зменшилася.

Домініони не тільки сприйняли головні засади британської конституційної моделі, а й зберегли певні, що існували ще за колоніальних часів, державно-правові зв'язки з колишньою метрополією. Зокрема, всі вони вважаються парламентарними монархіями, але власних монархів не мають. Британський монарх є номінальним главою держави, а його функції в кожному з домініонів здійснює генерал-губернатор. Генерал-губернатор формально призначається британським монархом за поданням уряду домініону, хоча такий порядок узвичаївся не відразу. Наприклад, у Канаді лише в другій половині 20-х років ХХ ст. відповідні призначення стали робити за попередньою згодою місцевого уряду, а з 50-х років - тільки за поданням останнього. Вирішальну роль у процедурі призначення генерал-губернатора відіграє прем'єр-міністр, який фактично і визначає її результати. Строк повноважень генерал-губернаторів - 5-6 років [5, с. 86].

Корона-в-Парламенті (англ. Crown-in-Parliament) або «Корона в Парламенті під Богом» — офіційна назва британської законодавчої системи і джерело державної влади згідно з положеннями Вестмінстерської системи врядування.

Термін «Корона-в-Парламенті» має підґрунтям теорію «злиття повноважень» (англ. Fusion of powers). Це ключове поняття Вестмінстерської системи, що розроблена в Англії і використовується у Співдружності та подекуди за її межами.

Необхідно вказати характерні риси даної системи:

- Голова держави, що вважається головою виконавчої гілки, проте зазвичай виконує тільки церемоніальні та представницькі функції. У Королівствах Співдружності (Канада, Австралія, Нова Зеландія та ін.) ці функції виконує генерал-губернатор. У виключних випадках використовує свої спеціальні права (reserve powers).
- Голова уряду – прем'єр-міністр, якого формально призначає (не має права не призначити) глава держави. Як правило, є головою партії, яка отримала більшість в парламенті.
- Злиття влад (fusion of powers). Де-факто виконавча гілка влади в країні - Кабінет, який набирається з членів парламенту. Партія, яка перемогла на виборах в Палату общин, визначає і склад уряду. Відтак, виконавча і законодавча гілки є переплетені, на відміну від президентських систем з чітким розділенням влади між цими двома гілками. Відсутність конфліктів з парламентом означає, що уряд має більшу свободу у проведенні своєї політики.
- Незалежна і позапартійна цивільна служба, яка дає поради і виконує рішення міністрів. Мало міняється від зміни політичного клімату в країні.
- Парламентська опозиція з офіційним лідером опозиції.
- Зазвичай має місце двопалатний парламент, та мажоритарна система виборів, хоча є винятки.
- Можливість нижньої палати Парламенту висловити недовіру уряду прямо або через відмову приймати бюджет.
- Можливість прем'єр-міністра розпустити парламент і оголосити позачергові вибори.
- Можливість судів доповнювати законодавство, прийняте парламентом.

Злиття повноважень означає, що виконавча влада і законодавча гілка державної влади злиті та діють разом, — на відміну від романо-германських країн, що сприйняли теорію розподілу влад.

Роль Королеви як частини Парламенту підкреслюється в традиційній преамбулі, з якої починаються акти британського Парламенту:

«Нехай так буде встановлено Її найяснішою Величністю Королевою, загалом і за порадою і за згодою лордів духовних і світських, і Громад, що в нинішньому парламенті зібралися, і їхньою ж владою, а саме...» [1].

Після промугляції акти парламенту переходять в розряд первинного законодавства — на відміну від делегованого, або вторинного законодавства.

Для того, щоб краще зрозуміти монархічну форму правління Великої Британії, слід зазначити повноваження Королеви у Парламенті, а саме, які найбільш яскраво демонструється у щорічній церемонії відкриття нової сесії Парламенту, коли Королева особисто прибуває до Парламенту і виголошує тронну промову, адресовану обом палатам. Ця мова, написана Урядом, містить пропозиції Уряду по роботі Парламенту на майбутню сесію і перераховує біллі, які бажано розглянути і прийняти. У тронній промові Королева традиційно вживає означення «мій Уряд». До проголошення промови Парламент не може почати свою роботу.

До того ж, Королева все ще володіє деякими суттєвими правами, наприклад, правом призначати прем'єр-міністра, а також розпускати чи не розпускати парламент. Прем'єр-міністром зазвичай призначається лідер партії, що перемогла на виборах, але у виняткових обставинах королева може призначити прем'єр-міністром кого-небудь іншого. У наші дні, звичайно, вплив королеви на державні справи в основному носить неформальний характер. Вона має право висловити свою думку про роботу уряду прем'єр-міністру на щотижневій аудієнції, але всі переговори між королевою і прем'єр-міністром і королевою і урядом тримаються в суворій таємниці. Однак, навіть після висловлення своєї думки, королева зобов'язана надходити за порадою міністрів.

З 2016 р. посаду прем'єр-міністра займає Тереза Мей із Консервативної партії, яка змінила на цій посаді свого партійного колегу Девіда Камерона.

Прем'єр-міністру належить право призначати членів кабінету і міністрів, заміщати провідні посади в державному апараті та звільняти їх. Він уповноважений одноособово або з відібраним ним же вузьким колом осіб вирішувати усі значні питання внутрішнього та зовнішнього життя, у т.ч. укладати міжнародні договори без погодження з парламентом. Прем'єр не зобов'язаний представляти в парламент на схвалення склад свого кабінету, одержувати підтримку на проведення кадрових перестановок. Тобто, у формуванні уряду парламент участі не бере. Більш того, через підпорядковану йому парламентську більшість прем'єр-міністр фактично керує палатою громад [4, с.434].

Отже, порівнюючи функції монарха та прем'єр-міністра Великої Британії, можна стверджувати що, королева, як глава держави здійснює суто номінальні, представницькі функції, тоді як прем'єр-міністр керує Парламентом, має право призначати членів кабінету і міністрів, заміщати провідні посади в державному апараті та звільняти їх. Він уповноважений одноособово або з відібраним ним же вузьким колом осіб вирішувати усі значні питання внутрішнього та зовнішнього життя, укладати міжнародні договори без погодження з парламентом.

Список використаної літератури:

1. Growth and Infrastructure Act 2013
2. Лапшин С.А. Політологія. Навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей (доповнено) Ред.Струкевич О.К., Конотопенко О.П./ Лапшин С.А. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016 р. – 403 с.

3. Симонишвили Л.Р. Формы правления: история и современность: учеб. Пособие/ Л.Р. Симонишвили. - М., 2007. - 280 с.
4. Сучасні монархії в світі - королі та королеви в ХХІ ст. // Альтер-ЕГО: політико-економічний веб-журнал. - 2011. - №16. - С. 11-19
5. Хома Н.М. Історія держави та права зарубіжних країн/ Н. М. Хома. – К.: «Каравела», 2003.- 480с.
6. Шаповал В. Конституційне право зарубіжних країн/ В. Шаповал. - К.: «Вища школа», 1997. - 259 с.

Гнатишина В.

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ПАРЛАМЕНТУ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

У статті аналізуються особливості, складові та основні функції парламенту Великобританії.

Ключові слова: парламент, функції парламенту, Палата Лордів, Палата Громад, спадкові лорди, духовні лорди, довічні пери.

Актуальність теми пояснюється необхідністю врахування державотворчого досвіду інших держав у реформуванні політичної системи України. Крім того, Великобританія – країна, яка має глибокі та міцні корені парламентаризму, що робить вивчення даної теми надзвичайно цікавою для дослідження.

Вивчення державно-правових процесів в Великобританії протягом ХХ-го століття приваблювало багатьох вчених, таких як Н.С. Крилова, М. М. Кулачинського. Особливо цікавими видаються праці британських правознавців, зокрема Джеймса Харвея, Кетрін Худ та Джона Гарнера. Багато інформації можна почерпнути з праць Володимира Шаповала і Мішеля Амеллера присвячених основам Конституційного ладу Великобританії і парламентаризму взагалі.

Звернувшись до історії цієї країни, ми дізнаємося про те, що англійський Парламент існує з 1265 року, коли вперше було скликано збори, обмеживши владу короля і досить широко представляючи інтереси країни (поряд з баронами в ньому засідали два лицаря від кожного графства і по два представника від кожного міста). Тому, Британський Парламент часто в народі називають «матір'ю всіх парламентів», оскільки законодавчі органи багатьох країн, а особливо країн-членів Британської Співдружності створені за його зразком [3, с.88].

Парламент Великобританії – це орган законодавчої влади, що включає монарха і дві палати – Палату Громад та Палату Лордів. Палата Громад, хоча і вважається нижчою, насправді грає головну та виняткову роль у здійсненні функцій Парламенту [1, с.55].

Основною функцією Парламенту є прийняття законів, причому, виходячи з принципу верховенства парламенту, цей орган ніяк не обмежений юридично у своїй законотворчій діяльності і може, дотримуючись встановленої процедури, приймати, скасовувати або змінювати законодавчі акти без будь-яких юридичних обмежень.